

Kontroll a szakértők felett

A szakértői minőségbiztosítás szabályozása

I. BEVEZETÉS

A szakértői bizonyítás jelentőségének növekedése szoros összefüggésben áll azzal a fejlődési folyamattal, amely a tudomány és technika terén, valamint ennek hatására a társadalomban az elmúlt évtizedekben végbement.^[1] Ennek eredményeként nőtt a különleges szakértelmet igénylő területek száma, a társadalmi viszonyok egyre bonyolultabbá váltak, amely az igazságszolgáltatásban úgy jelent meg, hogy a peres és hatósági eljárások tárgyi és szerkezeti összetétele jelentős változáson ment át. Jellemzővé vált a jogi problémáknak más szakmákhoz tartozó kérdésekkel való összefonódása és emiatt megítélésük egyre nehezebbé válása.^[2] Ezzel párhuzamosan a bírósági eljárásokban megnőtt az igény a modern természettudományok eredményeinek a bizonyítási eljárásban történő felhasználása iránt.^[3] A szakértő a jól megfogalmazott kérdésekre tudományos megalapozottságú és egzakt válaszokat képes adni, amely a szakértői véleményt a legobjektívebb és legfontosabb bizonyítási eszközzé emelte.^[4] Ezen egzakt, és tudományos megalapozottság mégis sokszor eredményezett egymásnak teljesen ellentmondó szakvéleményeket. Ezek a társadalmi változások, valamint a szakértői tevékenységgel szemben felmerült aggályok tették szükségessé a szabályozás teljes felülvizsgálatát.^[5] A magyar folyamat nem példa nélküli,^[6] hiszen az elmúlt évtizedben az Egyesült Államokban, Németországban, az Egyesült Királyságban és az Európai Unió más országaiban is

[1] Pádár – Nogel – Kovács 2015, 412–413.

[2] Kovács, 2010, 310.

[3] Bartkó, 2012, 113.

[4] *Összefoglaló vélemény*, 2014, 6.

[5] Kovács, 2016, 8.

[6] Kovács – Nogel, 2016.

megreformálták a szakértői tevékenységet.^[7] A tanulmány, ezen reformfolyamat részét képező, garanciális elemek kiterjesztését vizsgálja. Tekintettel arra, hogy a tanulmány szerzője a bűnügyi tudományok területén fejt ki oktatói, és egyéb jogász tevékenységét, a cikk bár a magyar bírósági eljárás során végzett szakértői tevékenységet vizsgálja, mégis inkább néhol büntetőjogi megközelítésben értékeli a szabályozást, vizsgálja az újonnan beépített garanciális elemeket.

II. A SZABÁLYOZÁS ELŐZMÉNYEI

Az alapvető jogok biztosa 2014 júliusában áttekintette az igazságügyi szakértői eljárások elhúzóadásának hátterét, és a helyzet megoldásáért az igazságügyi miniszterhez fordult.^[8] Az ombudsman a probléma okait a szakértők alacsony létszámára, a kompetencia hiányára, a kirendelések magas számára, és a szabályozás további hiányosságaira vezette vissza. A biztos jelzéseire adott válaszában az igazságügyi miniszter kifejtette, hogy a minisztérium 2015-ben tervezi az igazságügyi szakértői terület komplex felülvizsgálatát. Több fórumon megindult a szakértői tevékenység felülvizsgálata, melynek következtében a Kúria szakértői csoportja (Joggyakorlat-elemző Csoport) több havi kutatómunka után közreadta a szakértői bizonyítással kapcsolatos „A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban” című összefoglaló véleményét.^[9] A jogalkotási folyamat megelőzően megsokszorozódtak azok a vélemények, melyek szerint erősíteni kellene a szakértők feletti szakmai kontrollt. A korábbi szabályozás^[10] szerint az igazságügyi szakértő jogi és szakmai alkalmasságát a névjegyzékben való rögzítése garantálja, amelyet az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetéséről szóló 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet szabályoz. A névjegyzékbe való bekerülés normatív aktus, ahhoz nem fűződik semmiféle minőségbiztosítási gyakorlat, lényegében csak formai előírásoknak kell megfelelni (pl. büntetlen előélet, képesítés, szakmai gyakorlat, kamarai tagság). Egyes elemzők szükségesnek tartották a szabályozás megváltoztatását, hogy a felvétel során a jelölt szakismeretének, szaktudásának színvonala is legyen vizsgálat tárgya, ne legyen alanyi jog a névjegyzékbe kerülés.^[11]

[7] Ausztriában a jelentkező alkalmasságát – amennyiben megfelel a feltételeknek – egy bizottság állapítja meg. Az öt évre szóló regisztrációt, kérelemre, tíz évvel meghosszabbíthatják. Az Egyesült Királyságban a névjegyzékbe kerüléshez a szokásos minősítésen túl három fő (pl. ügyvédek) ajánlása is szükséges. Franciaországban a jelöltek kétévi próbaidő után kaphatnak öt évre szóló igazságügyi szakértői kinevezést és kerülhetnek fel a bírósági listákra. Ötvenként a jogosultságot felülvizsgálják. Míg Németországban a névjegyzékben szereplő kb. 4800 szakértő regisztrációja öt évig érvényes, ezután meg kell újítani a szakmai alkalmasságot. (lásd: http://www.parlament.hu/documents/10181/595001/Infojegyzet_2016_6_igazsagugyi_szakertok.pdf/825dd4a9-e0b6-4f12-b8fcedfffa9d435; letöltve: 2016-09-18.)

[8] AJB-7766/2013. és az AJB-512/2013. számú ügyek.

[9] *Összefoglaló vélemény*, 2014.

[10] 2005. évi XLVII. törvény, az igazságügyi szakértői tevékenységről.

[11] *Összefoglaló vélemény*, Wirth, 2014, 372.

„A szakértői tevékenység minőségbiztosítási követelményei, de a szakkérdésben való szakértői kompetenciának a jelenlegi általánosnál részletesebb, és rendszeresen aktualizálásra kerülő meghatározása jelentősen csökkentené a szakvélemények kiegészítését, illetőleg a hiányosságok más szakértő kirendelése miatt történő eljárás elhúzóadásokat, illetve költségtöbbleteket.”^[12] A Kormány 2016 márciusában a T/9782. számú törvényjavaslatot terjesztette az Országgyűlés elé. A parlamenti vitában is előtérbe került a minőségbiztosítási rendszer szükségessége. „A szerteágazó és sajnos helyenként inkoherens jogszabályi háttér, a kamarai rendszer kettőssége és működési nehézségei, valamint az utóbbi években nagyobb sajtónyilvánosságot kapott bírósági eljárások kapcsán kialakult kedvezőtlen közvélekedés megrendítette az igazságügyi szakértők működésébe és ezen keresztül az azokban az ügyekben eljáró bíróságok ítélkezésébe vetett bizalmat. [...] Példának lehet felhozni azt, hogy a kirendelő szervek hiányolták a megfelelő minőségbiztosítási rendszer meglétét, enélkül ugyanis csupán másik szakértő kirendelése útján lehetett tartalmi szempontból megítélni az eljárásban igazságügyi szakértői szakvéleményt adó szakértő eljárását.”^[13]

Az Országgyűlés végül 2016. április 26-án fogadta el az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvényt (a továbbiakban: Törvény), amely három lépcsőben lépett hatályba: 2016. június 15-én és szeptember 15-én, valamint 2017. január 1-jén.

III. AZ ÚJ SZAKÉRTŐI TÖRVÉNY FELÉPÍTÉSE

Először is szeretnék röviden néhány olyan alapvetésre rámutatni, melyek a részletes szabályok bemutatása előtt talán hasznosak.

Az igazságügyi szakértők a bíróság, az ügyészség, a rendőrség vagy más hatóság, megbízás alapján pedig bármely állampolgár és szervezet számára szakvéleményt készítenek, hogy speciális szakértelmükkel segítsék a tényállás megállapítását, valamely szakkérdés eldöntését. Szakértő akkor vehető igénybe, ha a bizonyítandó tény megállapításához, vagy megítéléséhez speciális szakértelem szükséges.^[14] Az igazságügyi szakértők érdekeit az 1996-ban alakult Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (MISZK) képviseli. Az önkormányzati elven alapuló köztestület többek között az igazságügyi szakértői tevékenység támogatásával, a szakmai és fegyelmi elvek meghatározásával és érvényesítésével, valamint a szakértők képviseletével kapcsolatos közfeladatokat látja el.

[12] *Összefoglaló vélemény*, Wirth – Ferencz, 2014, 46.

[13] Völlner Pál 2016. március 30-i ülésnapon elhangzott exposéjából. forrás: www.miszk.hu (letöltve: 2016-09-18.)

[14] Kovács, 2009, 100.; Kovács, 2010, 312.; Kovács, 2015b, 240.

A kamarának jelenleg mintegy 3500 tagja van. A szakértők 290 szakterületbe sorolva segítik a jogalkalmazókat és az igazságszolgáltatást. Vannak közöttük orvosok, jogászok, mérnökök, közgazdászok, de numizmatikusok, becsüsök, nyomszakértők és művészettörténészek is. A szakértők évente több százezer szakvéleményt készítenek.^[15]

Az igazságügyi szakértői tevékenységet szabályozó 2016. évi XXIX. törvény három nagyobb kérdéscsoportra épül:

- 1.) az igazságügyi szakértők jogállása,
- 2.) az egységes kamara működése, valamint
- 3.) az átmeneti időszakot szabályozó rendelkezésekre.

Az igazságügyi szakértők jogállását a törvény 3–59. §-ai szabályozzák. A jogalkotó ebben a részben határozza meg az igazságügyi szakértői tevékenység fogalmát, a szakértővé válás feltételeit, a névjegyzék tartalmát, a névjegyzékből való törlésre, a szakértők képzésére és értékelésére vonatkozó szabályokat. Itt kaptak helyet az igazságügyi szakértői intézmények, intézetek és testületek jogállását részletező rendelkezések is. Külön fejezet foglalkozik a szakértő eljárásával, amely egyebek közt tartalmazza a szakértő jogait és kötelezettségeit, a kirendelés szabályait és a szakvélemény tartalmi kritériumait. Ebben a fejezetben vannak a szakértői díj és a kamarai költségátalány keretszabályai. A törvény kitér a szakértőjelölt és a mentor kapcsolatára is, a tanulmány ennek a minőségbiztosításra vonatkozó részét fejt ki, elemzi.

A törvény egyik legterjedelmesebb fejezete a fegyelmi eljárás szabályait részletezi (93–129. §), amelyet az etikai vétség, az etikai eljárás és a törvényességi felügyelet általános szabályai követnek.

IV. A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS MEGVALÓSULÁSA

A minőségbiztosítás fő szabályozását az igazságügyi szakértőkről szóló törvényben találjuk. Részletszabályai pedig, immár az új törvény rendelkezéseit átvéve, hatályos formában, a 10/2006. (III. 7.) IM rendeletben az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról, valamint a 9/2006. (II. 27.) IM rendeletben az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről, kerültek elhelyezésre. E helyütt szeretném azonban leszögezni, hogy mind a javaslat, mind a már hatályos törvény a beépített garanciális elemek összességét minőségbiztosítás elnevezéssel illeti, azonban véleményem szerint a megvalósult szabályozás nem illethető „minőségbiztosítás” elnevezéssel. A minőségbiztosítás egy minden elemében, objektíven mérhető szempontok szerint ellenőrizhető, és a folyamat

[15] Forrás: www.miszk.hu (letöltve: 2016-09-18.).

egyes részeinél javítható eljárást jelent, amelynek az elmeit nem tudjuk megfeleltetni a most hatályos szakértői kontrollal. A jogalkotó álláspontom szerint egy szigorúbb ellenőrzési metódust kívánt létrehozni, a garanciális elemeket kívánta erősíteni, ami a létrejött rendszert tekintve inkább nevezhető garanciális szabályrendszernek, semmint, a fent kifejtetteket figyelembe véve, minőségbiztosításnak. A későbbiekben, követve a törvény szóhasználatát, a minőségbiztosítás kifejezést használom, azonban ennek a fogalomnak a törvénybe való beemelése megtévesztő.

Véleményem szerint a magasabb szintű kontroll megvalósulását nem csak a szakértői tevékenység értékelésével éri el az új szabályozás, hanem egy többszintű, többretegű szabályozás biztosítja a szakértők egzakt, tudományos működését. Már a névjegyzékbe történő felvétel is többletkövetelményt állít a leendő szakértők elé, melyet a későbbi, immár igazságügyi szakértői tevékenység értékelése tesz teljessé. Nem teljesen illeszkedik az értékelési rendszerbe, mégis szólni kell a hatósági bejelentésről, melyre az adott szakértővel kapcsolatba kerülő hatóság jogosult, amennyiben a szakértő tevékenységével kapcsolatban mulasztás gyanúja merül fel. A szakértő adatszolgáltatási kötelezettsége, valamint a névjegyzék nyilvános tartalombővülése pedig hozzájárul a szakértőről nyerhető kép teljességéhez. Az alábbiakban a minőségbiztosítás ezen jelentéstartalmait fejtem ki.

1. Szakértőjelölt, felvétel a névjegyzékbe

Álláspontom szerint a minőségbiztosítás első lépése a szakértőjelölti pozíció bevezetése. Tényként szögezhetjük le, hogy a jövőben szakértővé válóknak már egy szigorúbb rostán kell keresztülmenniük. Egyes normatív feltételek megléte már nem lesz elegendő a névjegyzékbe való felvételhez. Az igazságügyi szakértőként tevékenykedni kívánó szakemberek az igazságügyi szakértői esküjük letételekor már rendelkeznek mindazon jogi és egyéb szakmai tudással, amely a jogilag is kellően megalapozott igazságügyi szakértői működés feltétele. Habár a szakértőjelöltekre irányadó szabályok nyilvánvalóan csak a későbbiekben felvételre kerülő szakértőket érintik, mégis véleményem szerint ez a szűrő lehet a kontroll első eleme.^[16]

Igazságügyi szakértői tevékenység végzését a névjegyzéket vezető hatóság kérelemre annak a természetes személynek engedélyezi, aki a lentebb meghatározott feltételeknek megfelel, és akivel szemben nem áll fenn kizáró ok.^[17] A büntetlen előélet, és a foglalkozástól eltiltás mint kizáró ok természetesen megmaradt az új törvényben is. Az adott szakterületen az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához meghatározott, vagy azzal egyenértékű képesítéssel való rendelkezés, és a képesítés megszerzésétől számított, legalább öt éves szakirányú szakmai gyakorlat viszont már új eleme a szabályozásnak. A törvény a szakértővé válás feltételévé teszi bizonyos ideig vagy ügyszám elintézéséig a szakértőjelölti

[16] Nogel, 2016, 18.

[17] Törvény 5. §.

működést. Ez szakterülettől függően 1–3 évi szakértőjelölti időt vagy 50 ügyet jelent. Ebben a minőségében a jelölt tapasztalt igazságügyi szakértő mellett tevékenykedve elsajátíthatja a jogszerű működés gyakorlatát.^[18]

Szintén új elem, hogy a kérelmezőnek igazolnia kell a miniszter által szervezett jogi oktatáson való részvételét és a jogi vizsga letételét. Vagyis minőségbiztosítási okokból a szakértői névjegyzékbe csak olyan kérelmező kérheti felvételét, aki már rendelkezik jogi és módszertani ismeretekkel.^[19]

2. A szakértő tevékenységének értékelése

A törvény életre hív egy minőségbiztosítási rendszert, amelyen keresztül a kamara hatékonyabban ellenőrizheti tagjai szakmai működését. A minőségbiztosítás rendes elemeként megjelenő ötéves felülvizsgálati szakaszok biztosítják, hogy a kamara észszerű terhelés mellett a teljes szakértői gárda minősítését elvégezhesse az adott perióduson belül. Bár álláspontom szerint nem tartható, hogy ilyen rövid perióduson belül megtörténjen a felülvizsgálat. Ezen túl a minőségbiztosítás rendkívüli elemeként biztosított az Igazságügyi Minisztérium, mint névjegyzéket vezető hatóság azon joga, hogy a hozzá beérkező panaszokra reagálva indokolt esetben soron kívül kéri a kamarától az adott szakértő minősítési eljárásának lefolytatását. (A szakértő egyébként saját maga is kérheti soron kívül az értékelés lefolytatását.)

A konkrét értékelést megelőzően egy vizsgálatot kell lefolytatni (alapvetően a jogerősen befejezett ügyek alapján), melyben fel kell tárni az alábbi szempontok szerint az igazságügyi szakértő gyakorlatát:

- a) a szakvélemény előkészítése, elkészítése, valamint előterjesztése a vonatkozó jogszabályoknak megfelelt-e,
- b) az igazságügyi szakértő a jogszabályok és a hatóság által előírt határidőket és az ügyviteli, valamint adatkezelési szabályokat megtartotta-e,
- c) az igazságügyi szakértő a hatóság által feltett kérdések közül valamennyi kérdésben véleményt nyilvánított-e,
- d) az igazságügyi szakértő a hatóságokkal megfelelően együttműködött-e, a jogszabályban előírt kötelező bejelentési kötelezettségeinek eleget tett-e,
- e) a szakvélemény megszerkesztése a jogszabályoknak és a releváns szakmai gyakorlatnak megfelelően, a hatóságok és a Kamara által elvárt megfelelő szakmai színvonalon történt-e,
- f) az igazságügyi szakértő a rá vonatkozó továbbképzési követelményeknek eleget tett-e, valamint azok eredményeit a szakmai tevékenységébe megfelelően integrálta-e,

[18] 9/2006 (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről; 7. §.

[19] 10/2006. (III. 7.) IM rendelet az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról.

- g) az igazságügyi szakértő munkája során segédszemélyzet, szakkonzultáns, illetve szakértőjelölt közreműködését igénybe vette-e és
- h) az igazságügyi szakértőre vonatkozó jogszabályi előírásoknak, kamarai és egyéb szakmai szabályzatoknak az adott szakterületen kiadott szakértői módszertani leveleknek (a továbbiakban: módszertani levél) az igazságügyi szakértő eljárása megfelelt-e.^[20]

Véleményem szerint a fenti, viszonylag objektív szempontokon túl egy meglehetősen szubjektív értékelési elemet is elhelyezett a jogalkotó. Az igazságügyi szakértő munkáját ugyanis abból a szempontból is szükséges vizsgálni, hogy az általa adott szakvélemény mennyiben volt felhasználható a hatóság eljárásában. A szakvélemény felhasználhatóságát alapvetően nem érinti, ha a hatóság döntését más szakvéleményre vagy egyéb bizonyítékra alapította, és a később szerzett bizonyíték igénybevételét nem az igazságügyi szakértő szakvéleményének fogyatékoságai indokolták. Ezen szempont elhelyezése álláspontom szerint pusztán csak feszültségkeltésre alkalmas, hisz támpont nélkül kell véleményt nyilvánítani a szakértő tevékenységéről. Megjegyzem, hogy a törvény előkészítése során, amúgy is vita övezte a kontrollt gyakoroló személy, szerv kérdését. Sokan (elsősorban szakértők) nem tartották elfogadhatónak, hogy a saját hivatásrenden belül ítélik meg a munkát. Felmerült egy kormányzati szerv értékelési eljárása is, mely azonban a végrehajtó hatalom szakmai területen történő térnyerése miatt lett volna kritikus.

Az értékelést megalapozó vizsgálat elrendelésére a Kamara minőségbiztosítási bizottsága jogosult. A minőségbiztosítási bizottság a vizsgálat lefolytatására háromtagú szakmai értékelő tanácsot jelöl ki. A szakmai értékelő tanácsot a minőségbiztosítási bizottság egy tagja vezeti; a szakmai értékelő tanács további két tagját az értékeléssel érintett szakterületen alapított szakmai tagozatból, elsősorban a miniszter rendeletében meghatározott külön minősítéssel rendelkező igazságügyi szakértők közül kell kijelölni. (Amennyiben az igazságügyi szakértő a tevékenységét több szakterületen végzi, minden szakterülettel további tanácstagot kell kijelölni, az adott szakterületen érintett tagozatból.)^[21] A bizottság összetételét a szakértővel is közölni kell, mely ellen kifogást nyújthat be. A szakértő és a bizottság közti vita esetén a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes.

Az értékelést viszonylag szűk határidőn belül kell lefolytatni. A vizsgálatnak az elrendeléstől számított harminc napon belül sorra kell kerülnie, az értékelést pedig a befejezéstől számított tizenöt napon belül el kell végezni.

A bizottság számos jogosultsággal rendelkezik. Így például a szakértő szakvéleményeit megvizsgálhatja, iratait, nyilvántartásait megtekintheti, azokról másolatot készíthet. A vizsgálat során meghallgatják a szakértőt, ennek elmaradására csak kivételes esetben kerülhet sor. A vizsgálat mindkét fél részéről együttműködést igényel.

[20] Törvény 17. § (3) bekezdés.

[21] Törvény 19. § (2) bekezdés.

Az értékelésre határozati formában kerül sor, melyben ténymegállapításokat rögzítenek, és a szakértőt a „kiválóan alkalmas”, „alkalmas”, és az „alkalmatlan” minősítéssel illetik. A minősítést felvezetik a névjegyzékbe. Tekintettel arra, hogy az értékelésre szakaszosan kerül sor, a még értékelés alá nem esett szakértőknél ennek a tényét kell felvezetni. Az alkalmatlan minősítés a kamarából történő kizárást vonja maga után. A határozattal szemben nincs helye fellebbezésnek, az alkalmatlan minősítést szerző szakértő a határozattal szemben jogorvoslati jogát a már említett, kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróság előtt gyakorolhatja.

3. Hatósági „értékelés”

Mint azt már fentebb jeleztem, a hatóság értékelése nem illeszkedik a szorosan vett minőségbiztosítási eljárásba. Mégis, véleményem szerint szólni kell róla, hisz komoly kihatással van a szakértő értékelésére. A hatóság a névjegyzéket vezető hatóságnak – a bejelentés alapjául szolgáló tények és azok bizonyítékaiknak megjelölésével – köteles bejelenteni, ha a szakértő szakvéleménye homályos, hiányos, önmagának ellentmondó vagy egyébként helyességéhez nyomatékos kétség fér, és a szakvélemény fogyatékosága a szakértő meghallgatásával sem orvosolható. Szintén jelentési kötelezettsége van az eljáró hatóságnak, ha a szakértő a szakvélemény előterjesztésével jelentős késedelembe esett, és késedelmét nem mentette ki. A szakértőt a megbízóval, kirendelővel szemben számos tájékoztatási kötelezettség terheli. Abban, az esetben, ha ezen a törvény 45. § (4) bekezdésében foglalt kötelezéseit határidőben nem teljesíti, és emiatt az eljárás elhúzódott, vagy indokolatlan költséget okozott, szintén a névjegyzéket vezető hatóságnak kell jelenteni. A szakértő a szakvélemény előterjesztésének egy évet elérő késedelemével ismét számolhat azzal a következménnyel, hogy ellene bejelentést fognak tenni. Látható, hogy a hatósági bejelentés a szakértői tevékenység elégtelensége esetén lép előtérbe, és adott esetben az értékelési eljárás soron kívüli lefolytatásához is vezethet.

4. Adatszolgáltatás, a névjegyzék nyilvános tartalma

További rendkívül fontos újítás, hogy az igazságügyi szakértők a működésükkel kapcsolatban negyedévente kötelesek statisztikai adatot szolgáltatni a kamarának. Az igazságügyi szakértők működésével kapcsolatos adatokat a feldolgozást követően a kamara a névjegyzéket vezető Igazságügyi Minisztériumnak továbbítja. A szakértő továbbá köteles az igazságügyi szakértői tevékenységéről, annak nyomon követése céljából, nyilvántartást vezetni. Ily módon a szakértőkkel kapcsolatos jogalkotási kérdésekben a jövőben jobban érvényesülhetnek

a gyakorlati tapasztalatok és trendek. A korábbi szabályozáshoz képest a névjegyzék több adata nyilvános, amely a közbizalom erősítését célozza.^[22]

V. ZÁRÓ GONDOLATOK

Kétségtelen, hogy megérett az idő a változtatásra.^[23] A közelmúltban, a média nyilvánossága előtt lezajlott, főként a büntetőeljárásokban tapasztalt anomáliák az állampolgárok szemében szükségessé tették a szakértők renoméjának helyreállítását, valamint a szakértői kar részéről is sürgetőbbé vált a belső szabályozás felülvizsgálata. Amennyiben ezen változásnak csak a szakértői értékelésre vonatkozó részét vizsgáljuk, álláspontom szerint jó irányba mozdult el a jogalkotó a minőségbiztosítás bevezetésével. A minőségbiztosítás összetett tartalmú követelményeinek való megfelelés álláspontom szerint csökkentheti a szakvélemények kiegészítését, és a hiányszágok miatt más szakértő kirendelése következtében az eljárás elhúzódását, és az így felmerülő többletköltségeket. Megalapozott elvárás a szakértők felé, hogy tegyenek eleget ezen minőségi követelményeknek. Kétséges azonban, hogy mennyire tudja a módosítás beváltani a hozzá fűzött reményeket. Az új szakértői törvény által bevezetett szakértői kontroll a szakértői minőségbiztosításnak csupán egy összetevője.^[24] A komplex minőségbiztosítási rendszer kialakítása során nem lehet eltekinteni az európai jogfejlődés irányvonalaitól, melynek alapja a szakértői módszerek és eredmények standardizálása,^[25] az akkreditáció kiterjesztése lehetőség szerint valamennyi szakterületre,^[26] továbbá a minél hatékonyabb adatcsere megvalósítása a tagállamok között.^[27] Tekintve, hogy már az új szakértői jogszabályok magalkotásának kezdeti szakaszában is éles kritika illette a saját szervezeten (értsd: kamara) belüli felülvizsgálatot, az út nehéznek ígérkezik. Ezt tetőzik az európai egységesítési törekvéseket nehezítő objektív körülmények is.^[28] Megtörtént azonban a holtpontról való elmozdulás, ami még a borús előzményeket tekintve is ígéretes.

[22] A Törvény 1. számú melléklete szerinti nyilvános adatok: családi neve és utóneve(i); elérhetőségi cím (postacím, telefon-, telefaxszám, e-mail); nyelvismeret (nyelv, nyelvtudás foka); szakmai kamarai tagság; igazságügyi szakértői igazolvány száma; a névjegyzékbe bejegyzett szakterület és a bejegyzés időpontja, iskolai végzettség és szakmai képzés a megszerzés időpontjával, valamint nemzetközi vagy hazai szakmai minősítés a megszerzés időpontjával; névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony szünetel, névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony felfüggesztve, tudományos fokozat; az 55. § (2) bekezdése szerinti bejelentés ténye az ügyre történő utalással; az igazságügyi szakértő minősítése; annak ténye, hogy a szakértő az elektronikus kapcsolattartást vállalja; ebben az esetben elektronikus elérhetősége; az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatos közleményei („közlemények”); nyilatkozat arról, hogy az igazságügyi szakértő tevékenységét fő- vagy mellékállásban végzi; egyetemi vagy főiskolai végzettsége, a diploma minősítése; külön minősítésre vonatkozó adat (ha van).

[23] Kovács, 2014a, 335–345.

[24] Kovács, 2014b, 67–81.

[25] Kovács – Nagy – Nogel, 2015, 56.

[26] Kovács – Nogel, 2015, 643.

[27] Kovács – Nagy, 2015, 57.

[28] Pádár – Nogel – Kovács, 2015, 342.

IRODALOM

- Bartkó Róbert (2012): A védelem által felkért szakértő perjogi helyzete a büntetőeljárásban, *Jog, Állam, Politika* 4. évf. 4. szám, 113–123.
- Bartkó Róbert – Kovács Gábor (2015): *Büntetőeljárás jog, I. kötet*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr.
- Hack Péter (szerk.) (2014): *Büntetőeljárás jog, I.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián (2004): *Új magyar büntetőeljárás*. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
- Király Tibor (2008): *Büntetőeljárás jog*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Kovács Gábor (2009): Igazságügyi szakértők szerepe a büntetőeljárásban. In: Benisné Gyórfy Ilona (szerk.): *Huszonhetedik Jogász Vándorgyűlés: Pécs, 2008. október 9–11.* (Magyar Jogász Egylet) Pécs, 92–101.
- Kovács Gábor (2010): Igazságügyi szakértők átértékelődő szerepe a büntetőeljárásban. In: Bihari Mihály – Patyi András (szerk.): *Ünnepi kötet Szalay Gyula tiszteletére, 65. születésnapjára*. Universitas-Győr Kht., Győr, 310–319.
- Kovács Gábor (2014a): Gondolatok az Európai Forenzikus Tudomány 2020 elképzeléséről. In: Patyi András, Lapsánszky András (szerk.): *Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben: Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére*. Wolters Kluwer, Budapest, 335–345.
- Kovács Gábor (2014b): A helyszíni szemle normatív szabályozása. *Jog, Állam, Politika* 6. évf. 2. szám 67–81.
- Kovács Gábor (2015a): Szakértő vagy tanú? Felkért szakértő – kavics a cipőben! *Med et Jur* 5. évf. 4. szám, 11–14.
- Kovács Gábor (2015b): A szakvélemény. In: Bartkó Róbert, Kovács Gábor (szerk.). *Büntetőeljárás jog: I. kötet*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr.
- Kovács Gábor (2016): Orvosszakértői kompetenciakörök célkeresztben. *Med et Jur*, 6. évf. 4. szám, 4–10.
- Kovács Gábor – Nagy Klára – Nogel Mónika (2015): Accreditation of forensic laboratories as a part of the “European Forensic Science 2020” concept. In: Keller Éva (szerk.): *AAP 2015 Programme and Abstract Book: 24th International Meeting on Forensic Medicine Alpe-Adria-Pannonia*. Expert-Quality Kongresszusi és Utazási Iroda, Budapest, 41–42.
- Kovács Gábor – Nogel Mónika (2015): Accreditation of forensic DNA testing laboratories in countries of the Visegrad Group. In: Secretariat of the EAFS2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference, Abstract Book*. European Academy of Forensic Science, Prága.
- Kovács Gábor – Nogel Mónika (2016): *Forensic experts and expert testimony in criminal procedure - comparative*. Poster presented on 2016 Symposium of the International Academy of Legal Medicine in Venice (Veneto).
- Nogel Mónika (2016): Egészségügyi területen működő szakértőjelöltek jogi státusza az új szakértői törvény alapján. *Med et Jur* 7. évf. 2. szám, 16–21.
- Pádár Zsolt – Nogel Mónika – Kovács Gábor (2015): Accreditation of forensic laboratories as a part of the “European Forensic Science 2020” concept in countries of the Visegrad Group *Forensic Science International Genetics Supplement Series* 6.1. szám, 412–413.
- Tremmel Flórián (2006): *Bizonyítékok a büntetőeljárásban*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus.

- 2005. évi XLVII. törvény az igazságügyi szakértői tevékenységről
- 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértői tevékenységről
- 9/2006 (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről
- 10/2006. (III. 7.) IM rendelet az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról;
- AJB-7766/2013. és az AJB-512/2013. számú ügyek
- *Összefoglaló vélemény (2014): A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban* – Kúria Joggyakorlat-elemző Csoport, Budapest, 2014. december 19. http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemen_y_2.pdf
- Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara honlapja

